

"Kdf-Seebad" på Rügen og det tyske "folkefællesskab"

Vejledning gennem udstillingen

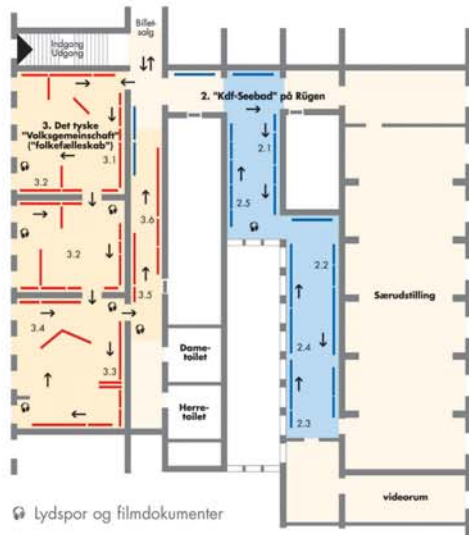
2. "Kdf-Seebad" på Rügen

- 2.1 Rügen under nationalsocialismen
- 2.2 Idé og konception
- 2.3 "Kdf-Seebad" på Rügen i propagandan
- 2.4 Bygningens historie og dens brug indtil 1945
- 2.5 Perioden efter krigen

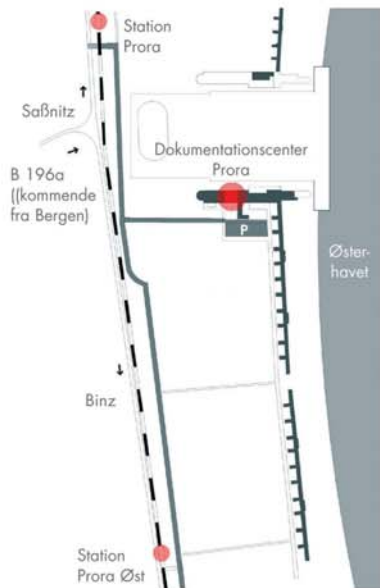
3. Det tyske "Volksgemeinschaft" ("folkefællesskab")

- 3.1 "Folkefællesskabets" model
- 3.2 "Folkefællesskabets" dannelse
- 3.3 „Folkefællesskabets" sociale realitet
- 3.4 Propaganda og massekultur
- 3.5 Instrumentalisering af kultur
- 3.6 NS-statens „modernitet"

Videorum: Film i forbindelse med udstillingen, 35 minutter

Udstillingen udvides stadig. Derfor begynder dens aktuelle del med nr. 2.

Prora dokumentationscenter
Objektstraße 1 - Block 3/Querriegel
DE 18609 Prora/Rügen

Tel. +49 (0)38393 13991 - Fax +49 (0)38393 13934

Projektet gennemføres af Stiftelsen NEUE KULTUR

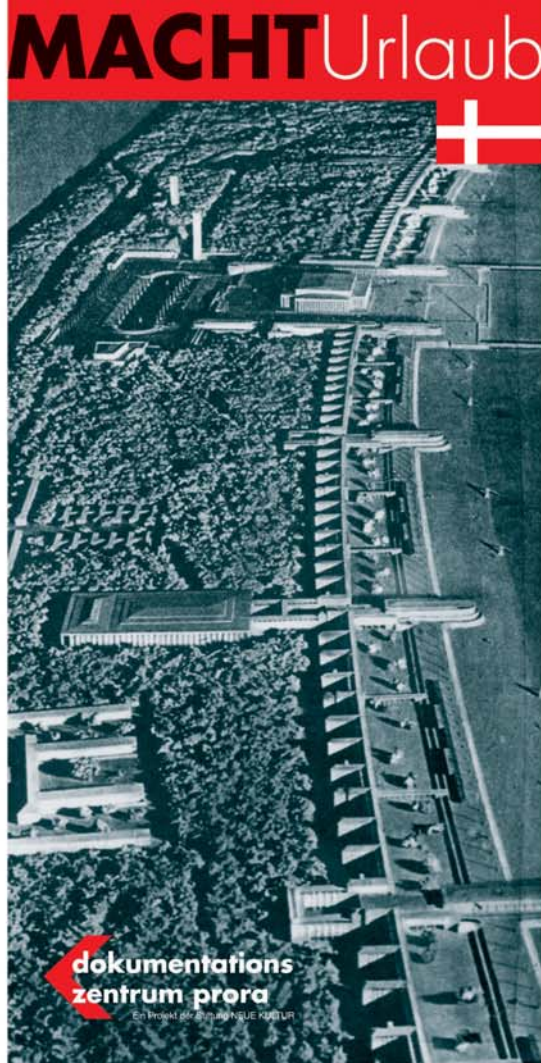
Åbningstider

Marts-maj, sept.+ okt. daglig fra kl. 10.00–18.00
Juni-aug. daglig fra kl. 9.30–19.00
Nov.-feb. daglig kl. 11.00–16.00

Kontor i Berlin

Tel. +49/(0)30 27594166 - Fax +49/(0)30 27594167

www.proradok.de - info@proradok.de

Dokumentationscenter i Prora

Den nuværende udstilling MACHTurlaub (MACHTurlaub er et tysk ordspil, der betyder både "hold ferie" og "magt-ferie"), som blev fornyet i 2004, dokumenterer i første del anlæggets bygge- og anvendeshistorie. Projektets baggrund tematiseres, og man viser hvordan det blev brugt i NS-regimets propaganda og omgivelserne, som de så ud dengang.

I udstillingens anden del integreres anlæggets historie i den nationalsocialistiske arbejds- og samfundshistorie. Der tegnes en omfattende oversigt over "Det Tredje Rigets" liv og arbejdsverden med udgangspunkt i den nazistiske samfundsmodel "folkefællesskabet". Derudover karakteriserer udstillingen de nationalsocialistiske organisationer og gendriver regimets propaganda ved at

Prora dokumentationscenter.

vise den sociale realitet, der netop ikke stemte overens med agitationen. Samfundet blev kendetegnet af social ulighed og isolering af hele befolkningsgrupper. I kontrast til dette stillede "folkefællesskabets" ideologi mod et samfund, der var homogent mht. race og politik. Kun de, som var loyale overfor Hitler, kunne stille krav om sociale ydelser som fx en ferie i Prora.

Udover talrige billeder og tekstdokumenter viser film og lydspor, hvordan "folkefællesskabet" burde realiseres i regimets øjne. Dokumentationscentrets udstilling, som specielt på dette sted manifesterer sig på imponerende vis, er den eneste permanente udstilling om "Det Tredje Rigets" arbejds- og samfundshistorie i Tyskland.

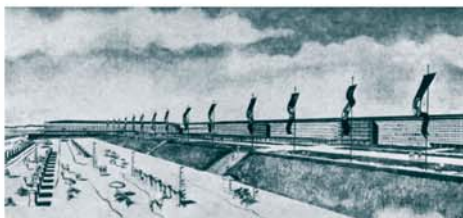
Ved siden af dokumentationen findes der vekslende udstillinger om historie, arkitektur, kunst, natur og politik.

Havbadet for 20.000, "Kraft durch Freude" i Prora på Rügen

Anlægget, som er 4,5 km langt, blev bygget og næsten færdiggjort mellem 1936 og 1939, på befaling af den nationalsocialistiske forening "Kraft durch Freude" ("styrke gennem glæde", KdF). Der var plads til 20.000 feriegæster. "KdF-Seebad der Zwanzigtausend" er ikke bare interessant som eksempel på den moderne arkitekturs iværksættelse under nazidiktaturen, men er også vigtig som historisk dokumentation for NS-regimets forsøg på at berolige arbejderne, hvis parti var blevet opløst i 1933, og begejstre dem for deres krigs-, ekspansions- og racepolitik. Folket skulle styrkes til den kommende krig.

Allerede 1936 havde Hitler forlangt, at anlægget i Prora i krigstilfælde skulle kunne bruges som lazaret. Ved krigens begyndelse i 1939 blev byggeriet indstillet og arbejderne flyttet. Anlægget blev ikke færdiggjort og heller aldrig brugt som "KdF-Seebad". Efter 1939 tjente nogle dele af anlægget som uddannelsessted for en politibataljon, og der blev også uddannet nogle kvindelige radiotelegrafister til krigsmarinen. Tvangsarbejdere og krigsfanger blev indsat for at udbygge anlægget. Samtidig med at stedet stod for glæde og rekreation, blev det altså også forbundet med voldsherredømmets ofre. I 1943 fik Hamborgs borgere indrettet nødkvarter i Prora pga. de allieredes bombardementer; ved krigens afslutning kom der flygtninge afstfra. I 1944 blev Prora brugt som lazaret. "KdF-Seebad" Rügen var ydermere forbundet med testraketen Peenemünde, som ligger i nærheden, hvortil Proras arbejdere blev sendt i 1939, og hvor de såkaldte "V-våben" blev udviklet.

Området var under DDR-tiden spærrezone for militæret og blev først i 1991 tilgængeligt for offentligheden. Nu er Prora både i Tyskland og i udlandet kendt som mindesmærke for "Det Tredje Riges" bygge- og socialhistorie og besøges hvert år af flere hundredtusinde. Anlægget er desuden – hvis man ser bort fra Reichsparteitag ("Det Tredje Riges" partidag) og de tilhørende bygninger i Nürnberg – den største samlede arkitektoniske levn fra den nationalsocialistiske tid og er derfor fredet.

"KdF-Seebad Rügen", arkitektonisk perspektiv efter et udkast af Clemens Klotz, 1936.

"Den Tyske Arbejdsfront" (DAF) og NS-foreningen "styrke gennem glæde" (KdF)

"Den Tyske Arbejdsfront" (på tysk "Deutsche Arbeitsfront") havde erstattet fagforeningerne, som var blevet brutalt nedlagt fra 2. maj 1933, og tilsigtede næppe at varetage arbejderens økonomiske og sociale interesser: "Arbejdsfrontens højeste mål er, at opdrage alle arbejdende tyskere til at have en nationalsocialistisk holdning", som arbejdsfrontens leder, Robert Ley formulerede det. Arbejdsfronten overtog fagforeningernes konfiskerede formue, overtog samtidig dens medlemmer og udviklede sig dermed til den rigeste og største NS-masseorganisation.

NS-foreningen "styrke gennem glæde" (KdF) blev grundlagt under DAF i november 1933 og havde til opgave at sikre arbejderens frihed i "Det Tredje Rige". Der blev desuden iværksat nogle store projekter som fx flåden af "KdFskibe" til feriebrug, "KdF-bilen" (Folkevognen) og "KdF-Seebad" i Prora, der skulle tjene som prototype for fire andre badesteder. Pga. sine fritidstilbud var KdF-organisationen den mest populære og succesfulde DAF-afdeling. Indtil 1939 var badestedet ligesom "KdF-bilen" et væsentligt element i regimets sociale propaganda. Det er påfaldende, at grundstensnedlæggelsen i Prora fandt sted 2. maj 1936, da det var tredjeårsdagen for "storming af fagforeningerne". Badestedet og folkevoanen blev udelukkende brugt som propagandaelement og aldrig til folkets velfærd.

Ved krigens begyndelse i 1939 blev hele KdF-organisationen og dens afdelinger underlagt militære formål. Til historien hører også, at det tidligere KdF-skib, "Wilhelm Gustloff" forliste i Østersøen januar 1945, og flere tusinde flygtninge omkom på tragisk vis.

Et samtidshistorisk mindesmærke

Man har vænnet sig til udelukkende at se NS-regimets forbrydelser. Men at beskæftige sig med dets løfter og tilbud om det påståede klasseløse "Volksgemeinschaft" ("folkekælleskab"), deltagelse i kultur, rejser, forbrug, teknik og motorisering, er uundgåelig for at kunne forstå datiden. Efterfølgende generationer kan først forstå, når de har set helheden, dvs. både den moderne, strålende facade og de barbariske masseforbrydelser.

Mere end et halvt århundrede efter krigens afslutning er myten om "Det Tredje Riges".

såkaldte gode sider stadig i live, og Prora er netop stedet, hvor dette kommer tydeligt til udtryk i det arkitektoniske monument.

Skibe bygget af KdF-organisationen "Robert Ley" og "Wilhelm Gustloff", 1939

Prora er også stedet, hvor den politiske baggrund kan afsløres, det nationalsocialistiske samfund beskrives, og myten derved blive ødelagt. Udelukkende på den måde er det muligt at forstå denne del af den tyske historie. Anlægget minder om en kaserne pga. de endeløse rækker af byggelementer, den planlagte centrale festhal til kæmpestore sammenkomster og i det hele taget manglen på mulighed for at trække sig tilbage i det private rum.

Samtaler med besøgende viser tydeligt, at der hersker stor interesse netop for stedets historiske baggrund. Det fredede anlæg i Prora er ikke blot et af de største nazistiske monumenter, men i aller højeste grad et sted, hvor den farlige fascination af nationalsocialismen, som åbenbart fremstiller den positive side af NS-regimet, tydeliggøres og afmystificeres.

"KdF"-reklame fra 1939. I baggrunden ses anlægget i Prora.

At Prora aldrig blev brugt som "KdF-Seebad" gør ikke stedet mindre autentisk, tværtimod. Det viser den logiske konsekvens af "Det Tredje Riges" ekspansions- og racepolitik, der havde en større dynamik på bekostning af anstrengelser for "folkekælleskabet" og Tysklands indre fred. Anlægget er et bevis på, at den nationalsocialistiske socialpolitik mislykkedes. Prisen for denne bedragende facade ("Schöner Schein") var folkemord, massegrave og brud med civilisationen.